

Datum:

Diarienummer:

Aktiverande styrdokument

2025-12-16

KSN-2025-00697-22

Beslutsfattare:
KommunstyrelsenDokumentansvarig:
Direktör för avdelningen för trygghet och hållbarhet

Handlingsplan för program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Inledning

"I Uppsala blir ingen utsatt för våld i nära relationer, och alla får själva bestämma över sitt liv och sin kropp." – Uppsala kommuns nollvision mot våld i nära relationer.

Programmet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål (fortsättningsvis program mot våld i nära relationer, vilket inbegriper alla former av sexuell exploatering) syftar till att utveckla ett gemensamt synsätt i Uppsala kommuns arbete med att upptäcka, synliggöra, förebygga och åtgärda allt våld i nära relationer. Insatser till barn, unga, vuxna och äldre inom programmets målgrupper ska vara samordnat, evidensbaserat, hålla hög kvalitet och vara likvärdigt. Programmet är ett stöd för ett strukturerat och långsiktigt arbete inom sakområdet. Den här handlingsplanen förtydligar programmets implementering, genomförande av målsättningar och åtgärder samt uppföljning av dessa.

Syfte

Handlingsplanen syftar till att ge en samlad bild av vilka åtgärder som behövs för att kommunens program mot våld i nära relationer ska utvecklas och konkretiseras. Den förtydligar nämnder och bolagsstyrelser eventuella ansvar och roller för genomförande av programmets mål och prioriterade delmål i relation till deras reglemente och ägardirektiv.

Handlingsplanen har tagits fram i gemensam beredning med en kommunintern arbetsgrupp och en extern referensgrupp bestående av lokala aktörer inom sakområdet. Fokus har varit på åtgärder som tydliggör ambitionsnivån och visar på nödvändiga förändringar och förflyttningar inom sakområdet. Åtgärderna ska underlätta för nämnder och bolagsstyrelser att identifiera sina delar och integrera det i sin verksamhets-/affärsplanering. På så sätt har handlingsplanen en tydlig styrande effekt och kan ge snabbare måluppfyllelse.

Omfattning

Handlingsplanen gäller under perioden 2025–2028 och riktar sig till ansvariga och delansvariga nämnder och bolagsstyrelser inom Uppsala kommun. I arbetet fortsätter kommunen att stärka och vidareutveckla samverkan med lokala aktörer inom sakområdet.

Programmet och den tillhörande handlingsplanen har stämts av mot andra planer, program och styrmedel samt särskilt berörda verksamheter inom kommunen. Mål och åtgärder i handlingsplanen är anpassade för att komplettera men inte överlappa mål i andra styrdokument, för att undvika dubbelstyrning.

Ansvar, genomförande och spridning

Kommunstyrelsen är ansvariga för handlingsplanen avseende genomförande, samordning, uppföljning och spridning. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att omhänderta åtgärderna i sin verksamhetsplanering och på så vis bidra till handlingsplanens samordning, uppföljning och måluppfyllelse.

Målen åtgärder, indikatorer samt ansvariga

Nedan beskrivs åtgärder som pekats ut som särskilt viktiga att genomföra för att nå målen i programmet. Här anges även samordnare och delansvariga för respektive åtgärd, samt det år då åtgärden ska vara genomförd och slutrapporteras.

Samordnare för respektive åtgärd ansvarar för att åtgärden planeras in i verksamheten på lämpligt sätt i förhållande till relaterade åtgärder och verksamheten i övrigt, samt att åtgärden genomförs och rapporteras för uppföljning i enlighet med vad som anges i handlingsplanen. Samordnares roll kan även vara att samordna flera olika aktörer eller verksamheters arbete för att genomföra åtgärden, dra lärdomar och lyfta goda exempel.

Programmet mot våld i nära relationer har fem övergripande målområden.

1. Styrning, organisering, samordning och uppföljning.
2. Kunskap, kompetens och metodutveckling.
3. Våldsförebyggande arbete.
4. Skydd, stöd och behandling för alla som utsätts för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.
5. Stöd och behandling för våldsutövare.

Prioriterade delmål finns kopplade till programmets målområden. Nedan beskrivs åtgärder för programmets övergripande målområden, och där det är lämpligt, kopplas de även till de prioriterade delmålen.

Målområde 1 Styrning, organisering, samordning och uppföljning.

Uppsala kommuns styrning, organisering, samordning och uppföljning av programmet ska bidra till ökad kvalitet, effektivitet och långsiktighet i arbetet mot våld i nära relationer.

Arbetet mot våld i nära relationer omfattar alla samhällssektorer, och måste samordnas för att vara effektivt. Satsningarna inom området ska präglas av långsiktiga uppdrag och innovativa lösningar. Samordningen mellan offentliga, ideella och privata aktörer i Uppsala är viktig då det ger bättre förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart arbete. Satsningar inom området ska vara sammanhängande, och de olika parternas respektive roller och ansvar präglas av tydlighet och respekt för varandras uppdrag.

Prioriterade delmål

- Uppsala kommun ska säkerställa att programmet och dess innehåll samordnas, och att det finns personella och ekonomiska resurser för samordning, implementering och uppföljning av programmets innehåll.
- Samordningen av arbetet med att motverka våld i nära relationer ska ske i samarbete mellan offentlig, ideell och privat sektor.

Åtgärder

Åtgärder ska genomföras inom planperioden.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig
1.1 Utveckla samverkan med lokala aktörer i arbetet med att förebygga och bekämpa våld i nära relation, hedersrelaterat våld, samt köp av sexuella tjänster.	KS	SCN, OSN, ÄLN, AMN, KTN, IFN, Uppsalahem AB
1.2 Vidareutveckla kommunens myndighetsövergripande samverkan i frågor som rör våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.	KS	SCN, OSN, ÄLN, AMN, KTN, Uppsalahem AB

Målområde 2 Kunskap, kompetens och metodutveckling

I Uppsala kommun ska befintliga kunskaper och kompetens inom området våld i nära relationer systematiseras och spridas, och yrkesverksamma inom området ska ha väsentlig kompetens för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

En förutsättning för framgång och kvalitetssäkring i arbetet mot våld i nära relationer är att berörda professioner har adekvata kunskaper inom området. Det måste finnas en kunskapsöverföring mellan berörda myndigheter och aktörer, och kompetenshöjande insatser inom området behöver vara anpassade utifrån olika professioners behov och den målgrupp som avses. Alla utbildningsinsatser bör utgå från evidens och beprövad erfarenhet.

Uppsala kommun är en stor arbetsgivare. I den rollen är det viktigt att kommunen har grundläggande kunskap om våld i nära relationer. Precis som arbetsgivaren har ett ansvar för sjukdom, missbruk och andra situationer som påverkar arbetsförmågan och arbetsmiljön, bör det vara en del av arbetsgivaransvaret att upptäcka och ställa relevanta frågor vid misstanke om förekomst av våld. För att utbildningsinsatser av olika slag ska ha bästa möjliga effekt är det viktigt att de sker med fokus på kontinuitet och långsiktighet.

Prioriterade delmål

- Befintlig kunskap och kompetens ska systematiseras och spridas inom kommunen.
- Berörda yrkesprofessioner ska erbjudas kontinuerliga och långsiktiga utbildningsinsatser.
- Berörda yrkesprofessioners kompetens ska säkerställas.
- Arbetsgivarens kompetens ska säkerställas.
- Insatser ska vara grundade på bästa tillgängliga kunskap, och användningen av evidensbaserade metoder ska utvecklas och målgruppsanpassas.
- Alla verksamheter (offentliga, ideella, privata) ska ha rutiner för att hantera våld i nära relationer.
- Kunskap kring våldsutövare ska utvecklas, och förutom män även inkludera kvinnor, pojkar och unga män som utövar våld, samt kollektivt våldsutövande.

Åtgärder

Åtgärder ska genomföras inom planperioden.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig
2.1 Ta fram utbildningsmaterial om våld i nära relation, hedersrelaterat våld och våldsutövande riktad till chefer i Uppsala kommun.	KS	
2.2 Vidareutbilda kommunens befintliga våldsombud om våld i nära relation och hedersrelaterat våld inom programområdets särskilt sårbara målgrupper.	KS	SCN, OSN, ÄLN, AMN.
2.3 Ta fram och implementera rutiner för att säkerställa att medarbetare vet hur de ska agera vid misstanke och upptäckt av utsatthet för våld i nära relation och hedersrelaterat våld.	KS	SCN, OSN, ÄLN, AMN, KTN.
2.4 Ta fram och implementera rutiner för hur berörda verksamheter systematiskt kan ställa frågor om utsatthet för våld i nära relation, hedersrelaterat våld, våldsutövande samt utsatthet för prostitution och människohandel för sexuella ändamål.	KS	SCN, OSN, ÄLN, AMN.
2.5 Ta fram och implementera rutiner för att förhindra att unga förs utomlands för genomförande av könsstympning, tvångs- eller barnäktenskap.	KS	SCN, OSN, KTN.
2.6 Erbjuder råd och stödinsatser till medarbetare som i sin yrkesroll möter individer som är utsatta för hedersrelaterat våld.	SCN	

Indikatorer

- Antal genomförda utbildningstillfällen riktade till våldsombud från respektive nämnd som arbetar med programområdets särskilt sårbara målgrupper.
- Antal medarbetare från respektive förvaltning/bolag som deltagit i utbildningar inom våld i nära relation och hedersrelaterat våld.
- Förvaltningar/bolag som har tagit fram rutiner enligt ovan.

Målområde 3 Våldsförebyggande arbete

Uppsala kommuns insatser för att upptäcka, synliggöra, förebygga och bekämpa våld i nära relationer ska stärkas, ske systematiskt och samordnas inom alla relevanta områden och på alla våldsförebyggande nivåer.

Det våldsförebyggande arbetet kan delas in i tre olika nivåer. Den första är det tidigt våldsförebyggande arbetet, som riktar sig till alla. Det rör sig bland annat om hälsofrämjande insatser med fokus på ett förändringsarbete innan någon blivit utsatt för våld och/eller utövat våld. Exempel på insatser är att arbeta med att förändra normer kring maskulinitet, makt och våld. Den andra nivån, det selektivt våldsförebyggande arbetet, omfattar insatser mot grupper som har en förhöjd risk att utsättas för eller utöva våld. Det är även insatser som sätts in i direkt anslutning till att våldet skett. Den tredje nivån avser behandlande insatser riktade mot redan våldsutsatta, såväl som våldsutövare.

Prioriterade delmål

- Det tidiga våldsförebyggande arbetet ska utvecklas och utökas.
- Våldsförebyggande insatser ska riktas till alla berörda: Riskgrupper, våldsutsatta och våldsutövare.
- Allt våldsförebyggande arbete ska utgå från ett genusmedvetet, normkritiskt och långsiktigt förhållningssätt, och stärkas inom alla relevanta områden så som förskola, grundskola, gymnasieskola, Komvux, fritid och socialtjänst. Detta ska ske i dialog och samverkan med hälso- och sjukvård, rättsväsendet, samt ideella och privata organisationer.

Åtgärder

Åtgärder ska genomföras inom planperioden.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig
3.1 I situationer där det bedöms säkert och möjligt implementera och sprida föräldraskapsstödsprogram i syfte att förebygga våld i nära relation, konflikter och hedersrelaterat våld.	SCN	OSN
3.2 Följa upp implementeringen av läroplansområdet sexualitet, samtycke och relationer med fokus på våld i ungas relationer och hedersrelaterat våld.	UBN	
3.3 Implementera våldsförebyggande arbete med fokus på våld i nära relation och hedersrelaterat våld riktat till elever i anpassad gymnasieskola.	UBN	
3.4 Genomföra informations- och utbildningsinsatser om internet som brottsplats i syfte att förebygga våld i ungas nära relationer och minska utsattheten för sexuell exploatering i digitala miljöer.	KS	SCN, UBN, KTN, OSN.
3.5 Bidra i framtagandet av en gemensam åtgärdsplan för kommunens brottsförebyggande arbete, där våld i nära relation och hedersrelaterat våld ingår.	KS	SCN, OSN, ÄLN, AMN, KTN, IFN, Uppsalahem AB.
3.6 Genomföra utbildningar till berörda medarbetare om vålds- och hedersutsatthet bland barn, unga och vuxna med funktionsnedsättningar.	OSN	SCN, ÄLN, AMN, UBN, KTN, IFN
3.7 Genomföra kunskapshöjande insatser hos berörd personal inom Fritid Uppsala och inom föreningslivet om ANDTS och dess koppling till våld i nära relationer och hedersrelaterat våld.	IFN	KTN, SCN
3.8 Tillhandahålla information om våld i nära relation till alla elever, samt sprida material inför skollov där information om hedersrelaterat våld ingår.	UBN	KS
3.9 Stärk kompetensen hos berörda medarbetare om prostitution och om grupper som löper risk att börja sälja och köpa sexuella tjänster.	SCN	OSN, AMN, UBN, KTN

3.10 Utveckla arbetet med att upptäcka och motverka prostitution, koppleri och människohandel i Uppsalahems uthyrda verksamhetslokaler.	Uppsalahem AB	
---	---------------	--

Indikatorer

- Antal genomförda utbildningstillfällen inom respektive förvaltning/bolag.
- Antal deltagare från respektive förvaltning/bolag på varje utbildningstillfälle.

Målnråde 4 Skydd, stöd och behandling för alla som utsätts för våld i nära relationer

Uppsala kommuns insatser för individer som utsätts för våld i nära relationer ska vara av god och likvärdig kvalitet, oberoende av var man söker hjälp. Tillgången till skydd, stöd och behandling ska öka.

Kommunen har enligt socialtjänstlagen ansvar att erbjuda skydd till personer som lever med hot om eller risk för våld. Behovet av skydd kan variera. I vissa fall kan en tillfällig separation tillsammans med andra insatser vara en lösning, och i andra fall bedöms möjligheten att bo kvar i den tidigare bostaden som omöjlig. Stöd för att få en ny bostad är en insats där behovet är stort. Ibland kan ett långvarigt skydd på annan ort vara nödvändigt, varvid det är viktigt att Uppsala kommun samarbetar med andra kommuner. Om skyddsbehovet helt säkert tillåter det är det önskvärt att verka för att den våldsutsatta får möjlighet att bo kvar i sin hemmiljö, speciellt om barn är inblandade.

För flera grupper är det svårt att erbjuda tillfredsställande skyddsplatser. Detta innefattar äldre personer med ett stort omvårdnadsbehov, personer med funktionsnedsättning som kräver stöd, personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, personer med utländsk bakgrund, personer i aktivt missbruk som utsätts för våld och unga personer som utsätts för våld i nära relationer. Även andra grupper kan anses ha en ökad sårbarhetsfaktor, det vill säga en högre risk att utsättas för våld.

Förutom skyddet är det viktigt att tillgodose den utsattas behov av stödinsatser. Vanligtvis rör det sig om en kvinna, som ibland har barn. En individ som varit utsatt för våld under en längre tid behöver ofta stöd och hjälp för att komma ifrån våldet och för att bearbeta sina upplevelser. De metoder som finns och används idag utesluter flera grupper som inte har förmåga att ta emot samtalsbehandling. Personer med intellektuell funktionsnedsättning, personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller äldre personer med demenssjukdom eller annan sjukdomsbild tillhör grupper som dels kan ha svårt med gängse samtalsmetoder, dels ha svårigheter att ta sig till olika verksamheter.

Tillgång till tydlig och lättillgänglig information, lågtröskelverksamheter samt flera ingångar till rådgivning, skydd och stöd är avgörande för att personer som utsätts ska kunna söka och erhålla hjälp. För att detta ska möjliggöras krävs att myndigheter upprätthåller låga trösklar och att samverkan sker brett med olika samhällsaktörer, inklusive civilsamhället.

Eftervård är det våld som fortsätter efter att en person har lämnat en våldsutsatt relation. Det kan innefatta hot, kontroll, trakasserier, manipulation eller rättsliga påtryckningar, ofta i syfte att bestraffa den som lämnat eller att tvinga personen tillbaka in i relationen. Eftervård är vanligt förekommande och kan pågå under lång

tid, särskilt vid gemensamma barn eller annan nödvändig kontakt med våldsutövaren. Eftervård kan motverkas genom samordnade insatser och möjlighet till långsiktiga stöd- och skyddsinsatser för utsatta personer.

Personer som är utsatta för prostitution och exploatering för sexuella ändamål är en angelägen målgrupp att nå och befintliga stödinsatser behöver stärkas och utvecklas.

Barn som lever med eller bevittnar våld behöver få stöd för att bearbeta sina upplevelser. I de fall barnen bor på skyddat boende och inte kan gå kvar i sin förskola eller skola är det angeläget att ge dem möjlighet till undervisning och pedagogiskt stöd. En förälder som utsatts för våld har ofta en begränsad föräldraförmåga.

Prioriterade delmål

- Skydd, stödinsatser och behandling ska fortsätta utvecklas, och insatser och placeringar ska anpassas utifrån individens personliga behov och säkerhet.
- Barnets behov, delaktighet och säkerhet ska alltid prioriteras.
- Kunskapen om barns sårbarhet, utsatthet och behov ska öka.
- Arbetet med att tidigt upptäcka barn som bevittnar och/eller är utsatta för våld i nära relationer ska utvecklas.
- Uppsala kommun ska använda bäst lämpade aktör (offentlig, ideell eller privat) för att tillgodose stöd, skydd och behandling för den våldsutsatta.
- En tydlig ansvarsfördelning och konkret samverkan mellan olika aktörer (offentlig, ideell och privat) ska utvecklas och genomföras.
- Uppsala kommun ska säkerställa att det finns en ökad och likvärdig tillgång till lättillgänglig och anpassad information för våldsutsatta barn och vuxna, utifrån deras olika förutsättningar och behov.
- Våldsutsatta ska få information om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns tillgängliga oavsett aktör (offentlig, ideell, privat).
- Så få myndighetspersoner som möjligt ska vara inblandade i beslut rörande den våldsutsattas behov av stöd, skydd och behandling.
- Uppsala kommun ska arbeta aktivt med att stärka den våldsutsattas ekonomiska oberoende.

Åtgärder

Åtgärder ska genomföras inom planperioden.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig
4.1 Utbilda Familjerättens personal om barns våldsutsatthet och behov relaterat till frågor om vårdnad, boende och umgänge.	SCN	
4.2 Utveckla anhörigcentrums uppdrag till att också inkludera stöd till anhöriga till våldsutsatta.	ÄLN	SCN, OSN
4.3 Vidareutveckla boendekedjan och övriga stödinsatser till våldsutsatta för att fler ska komma i stadigvarande och tryggt boende.	SCN	Uppsalahem AB
4.4 Utveckla arbetet med att på ett lättillgängligt sätt kommunicera vilka interna och externa stödinsatser Uppsala kommun erbjuder våldsutsatta och våldsutövare.	KS	SCN, OSN, ÄLN, AMN, KTN, IFN

Indikatorer

- Antal yrkesverksamma från respektive förvaltning/bolag som vänder sig till Nexus för råd och stöd.
- Antal yrkesverksamma från respektive förvaltning/bolag i Uppsala kommun som Nexus utbildar i våld och hedersrelaterat våld.
- Antal våldsutsatta som ansökt om hjälp med ett stadigvarande och tryggt boende genom boendekedjan.
- Antal våldsutsatta som beviljats hjälp med stadigvarande och tryggt boende genom boendekedjan.
- Antal våldsutsatta som via Nexus på annat sätt ansökt om hjälp med stadigvarande och tryggt boende.
- Antal våldsutsatta som via Nexus på annat sätt beviljats hjälp med stadigvarande och tryggt boende.

Målområde 5 Stöd och behandling för våldsutövare

Uppsala kommuns insatser för att förhindra våld i nära relationer ska bygga på säkra hot och riskbedömningar, och ske med fokus på de utsattas säkerhet och utövarnas ansvarstagande för sina gärningar.

Det här målområdet inriktar sig på våldsutövare generellt, oavsett kön. De allra flesta våldsutövare är dock män. Det mesta våld som sker i samhället är mäns våld mot andra män. Våld i nära relationer utövas till övervägande delen av män mot kvinnor. Därför måste arbetet på detta område uppmärksamma faktorerna som ligger bakom män och pojkars våldsutövande, och särskilt sambandet mellan våldsutövning och samhällets rådande normer kring maskulinitet och vad det innebär att vara man.

Stöd och behandling för våldsutövare är ett våldsförebyggande arbete. Alla insatser som syftar till att våldsutövaren ska ta ansvar för sina gärningar och deras följdverkningar, och upphöra med våldet, måste ske på ett sätt som säkerställer den våldsutsattas behov och trygghet. Brotts- och återfallsförebyggande insatser ska utformas utifrån en bedömning av riskerna som är relaterade till den specifika brottsligheten.

Det är en svårighet att upptäcka våldsutövning och motivera våldsutövarna att sluta. Arbetet med detta sker på flera samhälleliga nivåer, däribland polisen, kriminalvården, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och ideella organisationer. Det är viktigt att alla instanser förstår sina roller och uppdrag, och att det utvecklas en samsyn rörande upptäckten av våld och riskbedömningar. Inom Uppsala kommun är det viktigt att alla verksamheter som riktar sig till våldsutövare har likvärdig kompetens och håller en hög kvalitet. Vidare ska de metoder som används följas upp, utvecklas utifrån ny forskning, systematiseras och kvalitetssäkras.

Prioriterade delmål

- Uppsala kommun ska säkerställa att det finns insatser för att förhindra att individer utövar och/eller fortsätter att utöva våld i nära relationer.
- Insatserna ska vara individuellt anpassade. Det är önskvärt att de är genusmedvetna och evidensbaserade, och metoderna ska vara beprövade och hålla en god kvalitet.
- Arbetet med att bedöma våldsproblematik och göra hot- och riskbedömningar ska utvecklas.

- En tydlig ansvarsfördelning och konkret samverkan mellan olika aktörer (offentlig, ideell och privat) ska utvecklas och genomföras.
- Eftersom pojkar och män är de vanligaste våldsutövarna, både i nära relationer och generellt, ska kunskapen om manligt våldsbeteende stärkas

Åtgärder

Åtgärder ska genomföras inom planperioden.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig
5.1 Erbjuder personer som söker hjälp för sitt våldsbeteende behovs- och individanpassat stöd för att förändra sitt beteende.	SCN	
5.2 Erbjuder föräldrar/vårdnadshavare/anhöriga som utövar hedersrelaterat våld behandling och samtalsstöd.	SCN	

Indikatorer

- Antal som ansöker om stöd och behandling för att förändra sitt våldsbeteende
- Antal som erbjuds och genomför stöd och behandling för att förändra sitt våldsbeteende.

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för handlingsplanen och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av handlingsplanen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Relaterade dokument

- Program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.
- Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete
- Samverkansöverenskommelse för minskad brottslighet
- Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning
- Program för äldrevänlig kommun
- Program för bostadsförsörjningen
- Handlingsplan för Gränby, Kvarngärdet och Löten 2024–2030
- Handlingsplan för Gottsundaområdet 2021–2030
- Mål och budget